

In 1968 werd in het Haags Gemeentemuseum een omvangrijke overzichtstentoonstelling van Escher's werk gehouden. Deze trok ca. 37000 bezoekers! Jammer dat Escher zich zo ziek en uitgeput voelde. Toch bleef hij doorwerken: in 1969 maakte hij zelfs nog een nieuwe kleurenhoutsnede "RINGSLANGEN", en drukte, als hij zich iets beter voelde vroegere houtsneden af. Verder bezocht hij met zijn vrouw Jetta hun oudste zoon George in Canada en logeerde 14 dagen bij zijn zoon Arthur in Denemarken. In 1968 ging zijn vrouw Jetta bij hun jongste zoon Jan in Lausanne wonen. Zij was niet gelukkig, had weinig contacten en verveelde zich. Voor Escher betekende dit dat hij een hulp in de huishouding nodig had. Hij vond die: Mevrouw Taets van Amerongen, een gescheiden vrouw. Ze kwam vijf dagen in de week en werkte dan ca .vijf uur als huishoudster bij Escher.

Maar Escher's ziekte (darmkanker) was niet te stuiten. Hij zocht naar een verzorgingshuis. Via vrienden maakte hij kennis met het Rosa Spierhuis. Dat was op initiatief van de bekende harpiste Rosa Spier, in 1969, gebouwd om aan bejaarde kunstenaars en geleerden geschikte verzorging te bieden.

Rosa Spierhuis

Het Rosa Spierhuis rond 1970 maakt van buiten een vrij troosteloze indruk; van binnen was het prima ingericht en gezellig. Op het ogenblik is het aan vernieuwing toe.

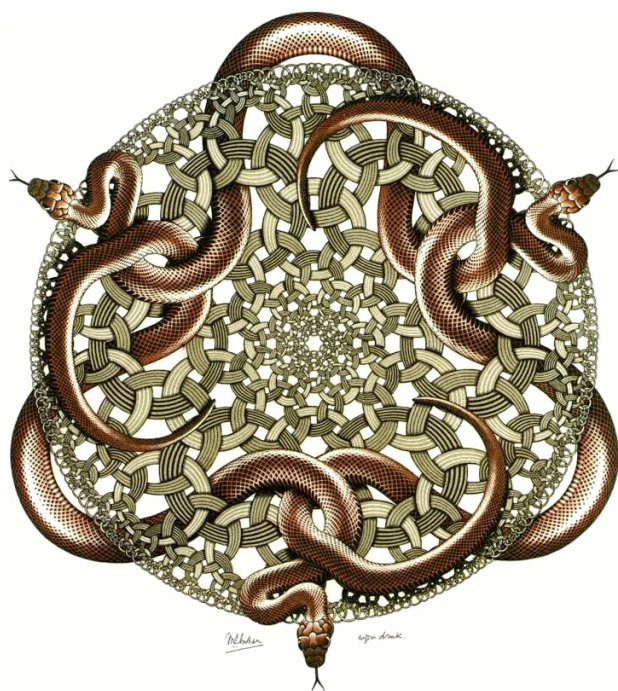
Escher bezocht het en schreef er het volgende over aan George: "Het is een tehuis voor kunstenaars en studie-mensen van gevorderde leeftijd, waar ze bij ziekte geheel verzorgd worden en verder volkomen vrij zijn, in hun eigen domeintje. Ik heb het huis bezichtigd. Beeldende kunstenaars kunnen een atelier krijgen, schrijvers een werkkamer, een musici een geluid-geïsoleerde studeerkamer. Alleen is er veel te weinig plaats (het hele ding is vol met een stuk of 60 echtparen en eenzamen). Het lijkt mij een ideaal oord voor oude kunstenaars. Als je niet wilt, hoef je met niemand aan te pappen en iedereen eet (warm van het huis) toch alleen in zijn domein. Er is volstrekt geen kans

dat ik zal worden opgenomen, maar inschrijven verbindt mij tot niets”.

In 1970 was er plaats voor hem: een ruime zitkamer-atelier en tegenover de gang een slaapkamer. In het complex waren ook enige grote zalen voor muziekkuitvoeringen voor lezingen, voordrachten, vergaderingen etc. Escher zelf gaf daar nog twee lezingen over zijn werk.

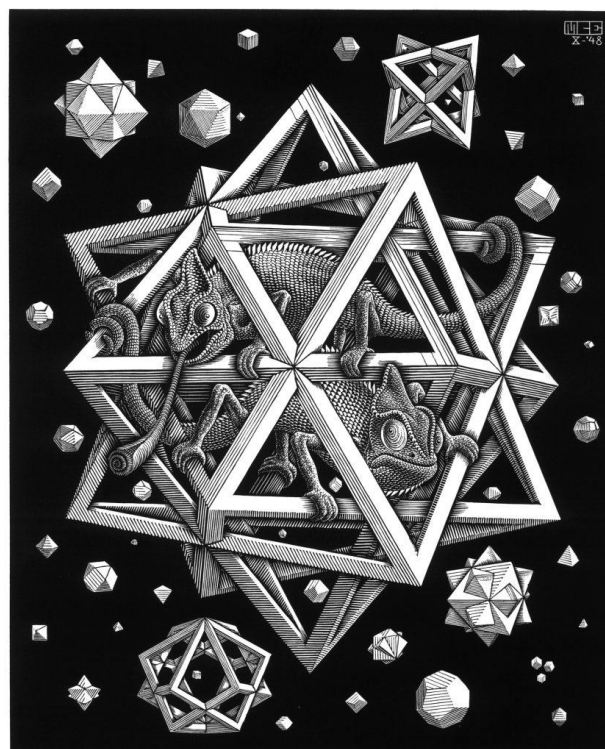
Een half jaar voor hij zou verhuizen werd zijn lichamelijke toestand weer kritiek en moest hij in het ziekenhuis in Hilversum geopereerd worden. Hij overleefde het en kwam een maand later weer terug in zijn eigen huis in Baarn en hervatte het afdrucken het afdrucken van zijn laatste prent: “RINGSLANGEN”.

De vredige tijd die hij in het Rosa-Spierhuis woonde was maar van korte duur. Op 15 maart 1972 werd hij weer in het ziekenhuis opgenomen en zijn zonen werden gewaarschuwd dat hun vader niet lang meer zou leven. Zijn zonen kwamen over en hielden hun vader om beurten gezelschap. Over de laatste dagen van zijn vader stuurde George me een lange brief. Het waren gezellige dagen. Escher maakte grapjes over zijn toestand en vond het eigenlijk maar niks, dat zijn zonen hun kostbare tijd verspilden met het waken bij hun vader. Hij was klaar met het leven. En toch had hij nog een speciale wens. Hij was altijd geboeid geweest in wiskundige regelmatige lichamen (zie bijvoorbeeld zijn houtsnede STERREN uit 1948) .Om ze correct te kunnen tekenen maakte Escher eerst een papieren model van het ruimtelijke lichaam dat hem voor ogen stond. Heel fraaie lichamen kreeg hij door verschillende standaardvormen elkaar te laten doordringen. De laatste dagen voor zijn dood wilde hij nog graag weten hoe zo'n lichaam er uit zou zien als tien kubussen elkaar doordrongen en hij vroeg George of hij wilde proberen zo een lichaam in elkaar te zetten. Zo zat George naast het sterfbed van zijn vader te knippen en te plakken aan het gevraagde model, terwijl zijn vader toekeek, het proces volgde en af en toe aanwijzingen gaf. NIEUWSGIERIG TOT AAN ZIJN DOOD, die nog vrij onverwacht kwam terwijl George even weg was om wat te eten stierf zijn vader , 73 jaar oud op 17 maart 1972.

Ringslangen

© M.C. Escher Foundation

Sterren

© M.C. Escher Foundation

De houtsnede STERREN (1948) Toont een aantal eenvoudige regelmatige lichamen. Escher heeft er verschillende uitgewerkt als volledige prenten. Op zijn sterfbed hield hij zich nog bezig met veel ingewikkelde vormen van regelmatige lichamen.